

Самусь Ілона Ігорівна
студентка 5 курсу історичного факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка
науковий керівник: к.ю.н., доцент **Рудницька О. П.**

Американська правова система в умовах сьогодення

Державно-правова організація США викликає особливий інтерес дослідників, юристів і тих, хто за своїм фахом має потребу в її осмисленні. Така дійсність обумовлена тим, що нині США в політичному, економічному і військовому відношенні є країною, яка майже одноосібно формує політичну карту світу і обличчя світової демократії. США продовжують залишатися зразком демократичної країни, відкритості суспільного і політичного життя, конституційного шляху вирішення проблем, які виникають. Американська правова система в цілому – це непросте і своєрідне явище, що містить федеральну законодавчу систему в комбінуванні з правовими системами штатів.

Сучасна правова система США характеризується такими особливостями:

1. Американське право існує та розвивається на двох рівнях – штатів та федерації. Це пов'язано із федеральною структурою США. Тобто, штати, які входять до складу США, мають досить широку автономну компетенцію. У межах неї вони створюють власне законодавство та власну систему прецедентного права. Тому можна говорити, що у США існує 51 система права – 50 у штатах та одна на рівні федерації. Також суди кожного зі штатів здійснюють свою юрисдикцію незалежно один від одного, згідно власного законодавства. Саме це і вносить деякі розбіжності у право країни, оскільки дане законодавство у багатьох аспектах є різним.

2. Важливе значення федеральної Конституції. Конституцію США необхідно розглядати як Основний закон, котрий визначає ті загальні засади, на яких ґрунтується суспільство. Даний акт виступає як вираз суспільного договору, що легітимізує владу та поєднує громадян. Конституція США має найвищий авторитет, а тому жодна людина чи гілка влади не можуть ігнорувати її.

3. Порівняно з Англією, більше значення у правовій системі США має законодавство, а не статутне право. Здебільшого це пов'язано з наявністю писаної Конституції США та конституцій штатів. Через те, що штати наділені широкою законодавчою компетенцією, вони створюють значний за обсягом масив законодавства, що існує на рівні штатів. Право США ніколи не засновувалось виключно на судових прецедентах. В основі права США завжди були закони. На сьогодні кожен штат США має таку ж кількість законодавчих актів як і середньостатистична країна Європи.

4. У статутному праві Сполучених Штатів Америки існує значна кількість кодексів, які аж ніяк не притаманні для британського права. Систематизація та кодифікація у США проводяться на обох рівнях. За винятком штатів французького походження, в усіх інших кодекси зовсім не нагадують європейські. Адже у кодексах американці бачать результат консолідації, а не основу для вироблення і розвитку нового права. Особливою формою кодифікації в США стало створення так званих єдиних законів і кодексів, основна мета яких – встановити на рівні штатів можливу єдність у тих сферах загального права, де це особливо необхідно. Серед такого роду кодексів першим і найбільш відомим є

Уніфікований торговий кодекс (UniformCommercialCode), що був офіційно затверджений у 1962 році.

5. Судовий контроль за конституційністю законів. Конституція не містить положення про те, що судова гілка має право контролювати законодавчу і виконавчу гілки. У 1803 році під час розгляду справи Мар-бері проти Медісона Верховний Суд в особі головного судді Джона Маршалла постановив, що Конституція є верховним законом і його необхідно дотримуватись, а також було вказано, що Основному закону притаманне право судового нагляду. У наш час судовий нагляд використовується досить активно.

6. Більш вільна дія правила судового прецеденту. У результаті того, що вищі судові інстанції штатів і Верховний Суд США ніколи не були зв'язані власними прецедентами, зараз виявляється їх велика свобода у процесі пристосування права до зміни життя залежно від конкретних обставин.

7. Часте використання в юридичній літературі США термінів «приватне право» і «публічне право». В американському праві «приватне право» охоплює 6 інститутів: контракти, зобов'язання з правопорушень, власність, сімейне право, право торговельного обігу та підприємства бізнесу. Так, публічне об'єднує конституційне, адміністративне, трудове, кримінальне, право регулювання торговельних відносин. У свою чергу публічне право об'єднує конституційне, адміністративне, трудове, кримінальне право та право регулювання торговельних відносин.

8. Суворе дотримання принципу поділу влади. Це означає, що жодна із гілок влади не повинна виходити за межі своєї компетенції, що визначена у Конституції. Це принцип і вважається провідним у Конституції. Саме завдяки йому у США не діє принцип верховенства парламенту, що діє в Англії..

9. Своєрідність американського права також визначають особливості американської системи юридичної освіти, підготовки юристів, структури юридичної професії та ліцензування юристів.

10. Покладання занадто великої надії на суд присяжних як інструмент виявлення фактів у судовому розгляді.

В період «нового курсу» були закладені і основи діючої системи соціального забезпечення (федеральний Закон про соціальне забезпечення 1935 р.і інші акти). Вона охоплює насамперед заходи соціального страхування, пов'язані з трудовими відносинами, які фінансуються за рахунок внесків робітників і підприємців: виплату пенсій за віком, інвалідністю, у випадку втрати годувальника, допомог по безробіттю або в зв'язку з нещасним випадком на виробництві.

Після Другої світової війни роль законодавчої правотворчості значно зросла. Тому нормативні акти Конгресу США і законодавчих органів штатів охоплюють широке коло політичних і соціально-економічних питань, а систематизація і кодифікація здійснюються як у штатах, так і на федеральному рівні. Так, збільшується роль правового регулювання з боку федеральних комісій – Міжштатної торговельної комісії, Комісії з безпеки тощо.

У систему соціального забезпечення вступають крім того заходи суспільної підтримки, яка надається малозабезпеченим сім'ям, матерям-одиначкам з незадовільним заробітком, особам, що потребують довгого та дорогого лікування тощо. Виконання подібних заходів в особливості посилилось в 1960-х роках, при президенті Джонсоні, коли під девізом спільноти «загального благоденства» були

встановлено фінансування з федерального бюджету багатомільярдні програми для підтримки тих, хто в ній має потребу, в тому числі за допомогою роздачі безплатних талонів на отримання продовольчих товарів, безплатної та пільгової лікарської допомоги. В подальшому асигнування згідно з даними програмами зменшилися, проте залишаються досить солідними.

У 1954 р. скасовується практика діяльності расової сегрегації — завдяки постанові Вищого суду США згідно справи Браун всупереч Раді з питань освіти. Приступаючи з 60-х років ХХ століття, формуються проекти позитивних дій, що мають на меті надання однакових перспектив для всіх американців незалежно від етнічного походження, раси, статі, віку, стану самопочуття, сексуальної орієнтації. З метою уособлення в життя даних ідей приймається багато актів, зокрема, Норма про громадянські права 1964 року, Закон про вікову дискримінацію при влаштуванні на роботу 1967 року.

У другій половині ХХ століття, стали розвиватись та удосконалюватися нові галузі права, пов'язані з охороною навколишнього середовища та охороною інтересів споживачів. Під інтенсивним впливом населення і незважаючи на протидію великих компаній Конгрес США затвердив закони про національну політику з питань навколишнього середовища 1969 року і про покращання якості навколишнього середовища 1970 року, а на їх базі — перелік одиничних актів, в текст яких завжди додаються уточнення і доповнення: про контроль над забрудненням вод, про чистоту повітря, про контроль над шкідливими шумами, про ліквідацію твердих відходів тощо.

Велику і завжди зростаючу значущість в американському праві являє адміністративна законотворчість органів виконавчої влади, виконується ними на базі повноважень, що делегуються законодавчими органами. Адміністративні акти — накази, правила, директиви, інструкції, — мета яких конкретизувати, деталізувати закони, часто підміняють їх, оскільки фактично мають рівну юридичну силу. Не менш важливу роль як джерело права у становленні і розвитку правової системи США відіграв звичай. Його вплив особливо помітний в сфері функціонування інститутів державної влади.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гамільтон А., Медісон Д., Джей Д. Федераліст: коментар до Конституції Сполучених Штатів / А. Гамільтон, Д. Медісон, Д. Джей: Пер. з англ. — К.: Сфера, 2002. — 542 с.
2. Бельсон Я.М., Ліванців К.Є. Історія держави і права США / Я. Бельсон, К. Ліванців— К., 1982.— 274 с.
3. Решетніков Ф.М. Правові системи країн світу. Довідник / Ф. Решетніков— М., 1993. —341 с.
4. Соединенные Штаты Америки: Конституция и законодательные акты / Под ред. О.А. Жидкова. — М.: Прогресс, Универс, 1993. — 768 с.
5. Фридмэн Л. М. Введение в американское право: Пер. с англ. / Под ред. М. Калантаровой/ Л. Фридмэн — М., 1993. — 286 с.